

2. Præterea. Gregorius dicit (3) in I. Moralium cap. xv. vel xxiii. quod fortitudo est quæ dat confidentiam trepidanti: & loquitur de dono fortitudinis. Sed hoc idem pertinet ad fortitudinem quæ est virtus, quia est circa timores imperturbatus virtuosus fortis, ut dicitur in III. Ethic. cap. xi. vel xiv. Ergo sunt idem.

3. Præterea. Donum, ut dictum est, differt à virtute, in quantum excedit ipsam. Sed fortitudinis virtus, cum sit circa difficillimum, quod est mors, non potest excedi ab aliquo. Ergo donum fortitudinis non differt à fortitudine virtute.

Sed contra. Diversorum generum, & non subalternatim positorum, diversæ sunt species, & differentiæ, secundum Philosophum in Antepredicamentis. Sed donum, & virtus sunt huiusmodi genera. Ergo fortitudo quæ est in genere doni, differt à fortitudine quæ est in genere virtutis.

Præterea. In Lib. de spiritu, & anima (a) cap. xx. dicitur, quod fortitudinis est non tantum terrenas cupiditates (4) reprimere, sed penitus oblivisci. Sed cupiditates non sunt materia fortitudinis quæ est virtus. Ergo oportet quod intelligatur de dono fortitudinis, & ita videtur quod non sit una fortitudo quæ est donum, & quæ est virtus.

QUÆSTIUNCULA II.

1. Ulterius. Quæritur, quis sit actus ejus in via. Et videtur quod non habeat unum actum. Quia, sicut communiter dicitur, fortitudo exequitur in illis ad quæ non omnes tenentur, in quibus etiam consilium dirigit, sicut sunt opera supererogationis. Sed hæc non possunt reduci ad unum actum secundum speciem, cum huiusmodi opera fere secundum omnes virtutes inveniantur. Ergo fortitudo non habet unum actum secundum speciem.

2. Præterea. Gregorius dicit, quod spiritus fortitudinis est miraculis, & doctrina fulgere. Sed hæc duo sunt diversa genera & ad invicem, & ad alios actus, qui dono fortitudinis assignantur. Ergo idem quod prius.

3. Præterea. Augustinus dicit in Lib. de Doctrina Christiana, Lib. II. cap. vii. ubi loquitur de donis, quod fortitudinis est ab omnium transeuntium mortifera jucunditate seipsum sequestrare. Gregorius autem dicit, Lib. I. Moral. cap. xxiii. quod fortitudo circa adversa fiduciam dat trepidanti. Sed hæc duo non reducuntur ad unum genus, cum unum videatur pertinere ad materiam temperantiæ, aliud autem ad materiam fortitudinis, vel patientiæ. Ergo videtur quod non habeant unum actum.

Sed contra. Habitus distinguuntur per actus. Sed fortitudo donum est unus habitus. Ergo habet unum actum.

Præterea. Donum est simplicius quam virtus, cum sit sublimius. Sed fortitudo virtus habet unum actum principalem, scilicet sustinere pericula propter bonum. Ergo multo fortius donum fortitudinis habet unum actum.

QUÆSTIUNCULA III.

1. Ulterius. Quæritur de actu fortitudinis in patria. Et videtur quod ibi nullum actum habeat. Quia

(3) Al. in principio. (4) Al. deprimere. (5) Al. alia ex difficultate. Ex Edr. P. Nicol. (a) Inter opera Augustini suppositicia.

in quarta beatitudine ponitur ad statum gloriæ pertinet saturari. Sed hoc non significat aliquem actum. Cum ergo quarta beatitudo dono fortitudinis adaptetur, videtur quod non habeat aliquem actum in patria.

2. Præterea. Proprium fortitudinis videtur esse difficilia sustinere. Sed in patria omnis difficultas tolleretur; alias non esset ibi summa delectatio. Ergo non erit ibi actus fortitudinis.

3. Præterea. Fortitudinis actus ad vitam activam pertinet. Sed vita activa, ut Sancti dicunt, non remanebit in patria, sed contemplativa tantum. Ergo non erit ibi actus fortitudinis.

Sed contra. Habitus nihil aliud videtur esse quam habitatio ad actum: unde Commentator dicit in III. de Anima, quod habitus est quo quis agit quando vult. Sed habitus fortitudinis manebit in patria, ut Magister supra per auctoritates probavit. Ergo & actus fortitudinis ibi erit.

Præterea. Habitus sine actu est similis somno, secundum Philosophum in I. Ethic. cap. ix. vel x. Sed felix, & beatus, ut ibi dicitur, non est similis dormienti, sed vigilianti, cum sit in ultima sua perfectione. Ergo, cum sit ibi habitus fortitudinis, erit actus.

SOLUTIO I.

Respondeo dicendum ad primam quæstionem, quod dona à virtutibus, ut dictum est, differunt, in quantum dona altiori modo operantur: & secundum hoc oportet accipere differentiam doni fortitudinis à fortitudinis virtute. Modus autem unicuique ex propria mensura præfigitur, ut dictum est prius. Unde sciendum est, quod fortitudinis virtus mensuram sui actus habet humanas vires: unde ea quæ supergrediuntur vires hominis, neque aggreditur, neque sustinet. Unde Philosophus in III. Ethic. cap. x. vel xv. dicit, quod fortis est instupefactibilis ut homo, in his scilicet terribilibus quæ sunt secundum hominem. Sed donum fortitudinis habet pro mensura sui actus divinam potentiam, de cuius auxilio confidit, sicut dicitur in Psalm. xvii. 30. *In Deo meo transgrediar murum*, id est omne quod posset humanæ infirmitati obviare.

Ad primum igitur dicendum, quod fortitudo donum, & virtus conveniunt in aliqua proprietate, quia utrumque est ad aliquid difficile sustinendum; sed non oportet quod sint omnino idem in re.

Ad secundum dicendum, quod trepidatio ex duobus potest consurgere. Uno modo tantum ex difficultate adversantium; & hanc trepidationem reprimat fortitudinis virtus. (5) Alio modo ex difficultate adversantis, simul & infirmitate hominis ad resistendum, vel etiam impotentia; & hanc trepidationem reprimat donum fortitudinis ex fiducia divini auxilii.

Ad tertium dicendum, quod virtus fortitudinis est circa difficillima secundum genus, non tamen secundum comparationem ad operantem, quia non excedunt vires ejus; sed fortitudinis donum etiam est circa illa quæ excedunt humanam facultatem: nec tamen stulte, quia non excedunt facultatem divinæ potentie, cui donum illud innititur.

SO-

SOLUTIO II.

Ad secundam quæstionem dicendum, quod quanto aliqua potentia altior est, tanto ad plura se extendit. Et quia humana facultas est infirma respectu divinæ facultatis, ideo ad diversas difficultates sunt ordinatæ diversæ humanæ facultates, & quandoque separantur ab invicem: aliquis enim habet facultatem ut facile superare possit difficultates quæ sunt in delectationibus, qui tamen non facile superare potest difficultates quæ sunt in passionibus illaris; & sic de aliis. Sed divina facultas est una & eadem respectu omnium prædictarum difficultatum. Et ideo quia fortitudinis virtus facultati humanæ innititur, non est respectu omnium difficultatum, sed respectu aliquarum, quæ sunt maximæ in genere humanarum: unde excellenter fortitudinis nomen habet: ad alias autem difficultates sunt ordinatæ aliæ virtutes, quæ sunt facultates quædam. Sed fortitudinis donum utitur divina voluntate quasi sua, secundum quod in Psalm. xvii. 1. dicitur: *Diligam te Domine* (6) *virtus mea*: & ideo unum donum fortitudinis se extendit ad omnes difficultates quæ in humanis rebus possunt accidere etiam supra facultatem humanam, sicut Apostolus dicebat Philipp. ult. 13. *Omnia possum in eo qui me confortat*. Et ideo oportet actum doni fortitudinis accipere circa omnia difficilia proportionabiliter actui fortitudinis circa quædam difficilia. Cum autem fortitudo virtus sit circa timores, & audacias, habet duos actus: unum qui est aggredi, in quantum moderatur audacias; alium qui est sustinere, in quantum moderatur timores. Sed hic actus est principalior, in quantum difficilior est sustinere difficultates præsentis quam tendere in absentes. Et similiter actus doni fortitudinis principalis est sustinere omnes difficultates sive in passionibus, sive in operationibus: & ad hunc ordinatur alius actus, qui est difficilia, & ardua aggredi spe divini auxilii. Hi autem duo actus non differunt secundum speciem, quia unus ad alium ordinatur, & eadem est ratio dirigendi in ipsis: & ideo donum fortitudinis habet unum actum secundum speciem.

Ad primum igitur dicendum, quod quia supererogationis opera maxime videntur habere difficultatem humanas vires excedentem, ideo præcipue circa illa dicitur esse donum fortitudinis: nihilominus est & circa alias difficultates, circa quas est etiam virtus communiter, sed non eodem modo, ut dictum est.

Ad secundum dicendum, quod ad virtutem fortitudinis pertinet aliquid dupliciter. Uno modo sicut principale objectum, vel actus, sicut mortis pericula quæ propter bonum sustinentur. Alio modo sicut instrumenta, vel auxilia, quibus indiget fortis ad suum actum, ut arma, & societates bellantium. Ita etiam donum respicit ipsas difficultates quæ sunt in passionibus, & in operationibus humanis principaliter, sed miracula, & doctrinam quasi auxilia ad suum actum: sicut patet in Apostolis, qui miraculis, & doctrina totum mundum sub fide captivum duxerunt in obsequium Christi: & secundum hoc dicit Gregorius, quod ad donum fortitudinis pertinet miraculis, & doctrina fulgere.

Ad tertium dicendum, quod illa quamvis pertineant ad diversas virtutes, possunt tamen pertinere ad unum donum, ut dictum est; & sic sunt idem

objectum specie, secundum quod specificantur inde unde specificatur donum.

SOLUTIO III.

Ad tertiam quæstionem dicendum, quod quicumque (7) operatur secundum aliquam mensuram oportet quod habeat aliquem actum secundum quem respicit ad mensuram illam, & aliquem secundum quem respicit ad mensuratum. Unde cum fortitudo mensuret actum suum circa difficultates ex divina potestate, habet aliquem actum in comparatione ad difficultates quas sustinet, vel aggreditur, & aliquem in comparatione ad divinam potestatem, cui innititur: & primus actus non erit in patria, ubi difficultas nulla erit; sed secundus erit ibi, quia perfectissime divinæ potentie innitetur.

Ad primum ergo dicendum, quod etiam in corporalibus quamvis saturitas non nominet aliquem actum, tamen aliquid præsupponit, scilicet summationem cibi; ita & saturitas quæ ibi ponitur, quæ est repletio omnium ex quorum defectu (8) difficultas contingebat, præsupponit quemdam (9) spiritualementum, secundum quem homo ab ipsa divina potentia bona prædicta sumit, ei innixus.

Ad secundum dicendum, quod quamvis vita activa non maneat quantum ad sui essentiam, manet tamen quantum ad sui mensuram in finem: quia in his quæ activæ vitæ sunt, ex ipsa divina veritate regulamur.

Ad tertium patet solutio ex prædictis.

ARTICULUS II.

Utrum pietas sit donum.

1. 2. quæst. cxxi. art. 3.

1. Ad secundum sic proceditur. Videtur quod pietas non sit donum. Donum enim immediatius ordinatur ad Deum quam virtus. Sed pietas quæ est virtus, immediate in Deum ordinatur: quia secundum Augustinum in X. de Civit. Dei cap. i. proprie pietas Dei cultus solet intelligi, quam Græci theosebiam vocant. Ergo pietas non est donum, cum non conjungat Deo immediatius quam pietatis virtus.

2. Præterea. Pietas secundum Gregorium (10) in I. Moralium ut sup. est quæ docet opera misericordie frequentare. Hæc autem pietas videtur esse idem cum misericordia, quæ est virtus. Ergo cum Gregorius ibi loquatur de pietate quæ ponitur donum, videtur quod pietas quæ ponitur donum, sit virtus. Nulla autem virtus est donum. Ergo pietas nullo modo potest esse donum.

3. Præterea. Pietas, secundum Tullium de part. orat. & de inven. Lib. II. est benevolentia in parentes: & ponit eam partem justitiæ. Sed justitia est virtus. Ergo & pietas: ergo non est donum. Sed contra est quod dicitur Isai. xi. ibi enim inter dona computatur.

Præterea. Pietas videtur esse excellentissimum in tota christiana vita: quia ad omnia valet, ut dicitur I. Timoth. cap. iv. Et hoc etiam dicit ibi Glossa Ambrosii (Ambrosiasiri). Ergo pietas maxime debet poni donum.

(6) Vulgata fortitudo. (7) Al. hoc operatur. (8) Al. facultatis. (9) Al. specialem. (10) Al. in principio.

QUÆS-

QUÆSTIUNCULA II.

1. Uterius. Quæritur de actu pietatis quem habet in via. Et videtur quod non habeat unum actum secundum speciem. Augustinus enim in Lib. de Doct. Christiana Lib. II. cap. VII. dicit, quod pietatis est honorare Sanctos, non contradicere Scripturæ, sive intellectæ, sive non intellectæ: & loquitur ibi de dono pietatis: quod patet ex his quæ dicit in quodam sermone de Trinit. Lib. I. de serm. Domini in monte cap. IV. ubi eundem actum attribuit pietati, ad quem secundo loco inter dona ascenditur. Gregorius autem assignat ei pro actu, misericordiarum operibus insistere. Ergo cum ista (11) duo non reducuntur in idem genus, videtur quod actus pietatis non sit idem secundum speciem.

2. Præterea. Pietas, ut communiter dicitur, in eisdem (12) exequitur in quibus scientia dirigit. Sed scientia dirigit in omnibus actibus humanis, quia docet conversari sine offensione in medio pravæ & perversæ nationis. Ergo & pietas est circa omnes humanos actus; & ita non habet solum unum actum in specie.

3. Præterea. Secunda beatitudo qua dicitur: *Beati mites*, ad pietatem reducitur. Sed mitas, sive mansuetudo, est circa passiones iræ, ut Philosophus dicit in IV. Ethic. cap. XI. vel XIII. Ergo & circa eadem est pietas. Sed ipsa est etiam in communicationibus quæ sunt ad alterum, ut patet per auctoritatem Gregorii inductam. Cum ergo hæc duo non reducuntur ad idem genus, videtur quod pietas non habeat unum actum secundum speciem.

Sed contra. Est unus habitus. Ergo habet unum actum principalem.

QUÆSTIUNCULA III.

1. Uterius. Quæritur de actu eius in patria. Et videtur quod non habeat ibi aliquem actum. Quia pietas in communicationibus consistit quæ ad alterum sunt. Sed huiusmodi communicationes non erunt in patria, quia omnes sufficientiam ibi a Deo accipient: propter insufficientiam enim uniuscujusque in se introductæ sunt communicationes, ut patet per Philosophum in V. Ethic. cap. VII. vel VIII. Ergo non erit ibi pietatis actus.

2. Præterea. Ad pietatem pertinet misericordiarum opera frequentare, ut dictum est per auctoritatem Gregorii. Sed ibi non erunt opera misericordiarum, ubi nulla erit miseria. Ergo actus pietatis non erit in patria.

3. Præterea. In secunda beatitudine, quæ pertinet ad pietatem, ponitur quantum ad statum patriæ, possessio terræ. Sed hoc non videtur aliquem actum importare. Ergo pietas in patria nullum actum habebit.

Sed contra. Justitiæ virtus magis videtur in patria permanere quam fortitudo, ut prius dictum est. Cum ergo donum fortitudinis, quod respondet virtuti fortitudinis habeat aliquem actum in patria, multo fortius pietas, quæ respondet justitiæ, ut videtur.

Præterea. In patria nihil erit otiosum, & frustra. Sed habitus frustra esset, si non in actum exiret, quia operatio est finis habitus. Cum ergo habitus doni pietatis in patria maneat, & actus eius ibidem manebit.

2800

(11) Al. dona. (12) Al. exquiritur: item requiritur.

SOLUTIO I.

Respondeo dicendum ad primam quæstionem, quod tota moralis materia in tres partes dividitur, scilicet in delectabilia, quæ carnalis affectus prosequitur; in difficilia, quæ refugit; & in communicabilia, quæ ad alterum sunt, quæ potius in actione quam passione consistunt. In singulis ergo eorum dirigit & donum, & virtus, sed differenter. Virtus enim dirigit in his accipiens regulam aliquid humanum, sed donum accipiens pro regula aliquid divinum. In delectationibus ergo virtute dirigimur quasi dignitate humanæ naturæ, cujus deturpationem per temporales delectationes refugimus; sed dono dirigimur quasi regula ipsa dignitate divina, à qua separari per iniquationem huiusmodi bonorum refugimus; quod ad timorem pertinet. Similiter patet ex dictis art. 1. quæstionum. 1. quod differenter dirigit donum fortitudinis à virtutibus, quæ ad difficultates sustinendas, vel aggrediendas ordinantur. Et similiter contingit in communicationibus quæ ad alterum sunt: quia in his dirigunt virtutes, accipientes pro mensura aliquid humanum, puta observantes decetiam, vel debitum ejus qui communicationes facit; sed donum accipit in his regulam ipsam Deum, ut sicut dictum est, quod in fortitudine homo aggreditur difficilia utens divina potentia per confidentiam quasi suam; ita communicat se ad alterum utens Deo quasi seipso, ut scilicet ea quæ ipsum decet in huiusmodi communicationibus, quasi Deo unitus exequatur. Unde Dominus Matth. V. ad beneficentiam cælestis Patris hortatur, qui solem suum facit oriri super bonos, & malos. Et quia communicatio quæ ad divina est, nomen pietatis habet, ideo & donum quod in communicationibus divinam mensuram habet, pietas nominatur.

Ad primum igitur dicendum, quod donum immediatius ordinat ad Deum quantum ad modum operandi, sive mensuram operis, quam virtus; non autem quantum ad objectum, vel finem. Quamvis ergo pietas virtus, quæ patriæ dicitur, ipsi Deo exhibeatur; in hoc tamen accipit aliquid humanum pro mensura scilicet beneficium à Deo acceptum, ratione cujus est debitor ei: sed pietas quæ est donum, accipit in hoc aliquid divinum pro mensura, ut scilicet Deo honorem impendat, non quia sit ei debitor, sed quia Deus honore dignus est, per quem modum etiam ipse Deus sibi honori est.

Ad secundum dicendum, quod pietas donum in hoc differt à misericordia, quia misericordia studet ad relevandas miseras proximorum ex hoc quod sunt conjuncti vel sanguine, vel familiaritate, vel saltem naturæ similitudine, in omnibus aliquid humanum pro mensura accipiens, sicut aliæ virtutes; sed pietas donum movetur ad relevandas eorum miseras ex aliquo divino, scilicet in quantum sunt filii Dei, vel divina similitudine insigniti: unde & magis proprie nomen pietatis habet, quæ divinum quid sonat: quamvis & ipsa misericordia secundum Augustinum X. de Civ. Dei cap. I. more vulgi pietas dicatur, quod ideo accidit, quia eam sibi Deus quasi sacrificium placere testatur. Unde & Philosophus dicit in IV. Ethic. cap. VI. quod dona habent aliquid simile Deo sacratis.

Ad tertium dicendum, quod etiam in parentibus est aliquid divinum respectu filiorum, in quantum ipsi filii causa sunt essendi: & ideo virtus beneficentiarum

tiæ ad ipsos, pietas dicatur: accipit tamen mensuram aliquid humanum, ut dictum est, in quo differt à dono.

SOLUTIO II.

Ad secundam quæstionem dicendum, quod pietas donum uno & eodem modo dirigit in communicationibus omnibus quæ ad alterum sunt, aliam tamen mensuram accipiens quam virtutes: quæ mensura, quia simplex est, & una, ideo pietas unus habitus est (1) specialis: & ex comparatione ad hanc mensuram omnis ejus actus specificatur.

Ad primum igitur dicendum, quod donum pietatis operatur & in materia patriæ, & in materia misericordiarum, quamvis alio modo ab eis: & ideo non est inconveniens, si illa duo ad pietatem pertineant: exhibere enim reverentiam sacræ Scripturæ, & aliis divinis, ad patriam pertinere videtur.

Ad secundum dicendum, quod scientia dirigit in omnibus humanis, in quibus exequuntur & timor, & pietas, & fortitudo; sed per quamdam adaptationem scientia, & pietas combinantur: quia in his quæ ad alterum sunt, homo operans quasi iudicium quoddam exercet: iudicium autem, & imperium de agendis ad scientiam pertinet, sicut & ad prudentiam: & similiter per quamdam adaptationem fortitudini consilium combinatur, quia in rebus difficultibus, in quibus habet fortitudo executionem, præcipue consilia inquirimus, quamvis consilium in omnibus humanis dirigat.

Ad tertium dicendum, quod ira & perturbat hominem in seipso, & commover eum ad alium, in quantum est appetitus vindictæ; & per consequens mansuetudo hominem & in seipso perficit, & ad alterum: & ex hac parte mitas ad pietatem reducitur.

SOLUTIO III.

Ad tertiam quæstionem dicendum, quod de actu pietatis plus potest in patria remanere quam de actu fortitudinis: potest enim non tantum remanere actus qui est per comparationem ad mensuram quam pietas donum attendit, scilicet adherere ipsi Deo; sed etiam actus qui est per comparationem ad eos quibus beneficia præstare paratus erat secundum af-

fectum, ut scilicet benevolentiam ad eos servet, & de eorum bonis congaudeat, & de suis etiam largiatur secundum modum istius vitæ, secundum quem superiores aliquid influunt inferioribus, secundum doctrinam Dionysii de cœl. Hierar. cap. VIII.

Ad primum ergo dicendum, quod non erit communicatio ad supplendam indigentiam, sed ad augendam lætitiæ.

Ad secundum dicendum, quod (2) loquitur de pietate secundum actum quem habet in via.

Ad tertium dicendum, quod possessio terræ præsupponit haustum sufficientiæ à Deo, per quem possunt in alios influere vel secundum affectum, vel secundum effectum.

EXPOSITIO SECUNDÆ PARTIS TEXTUS.

HIC timor malus est. Non enim quodcumque timetur periculum carnis, dicitur timor humanus; neque quando timetur amissio boni temporalis, dicitur timor mundanus; sed tantum quando talis timor est inordinatus, & ideo semper sonat in malum.

Cum (3) supra. Bada duos dixerit esse timores, Bada distinguit timores secundum quod retrahunt à malo culpæ, & distinguit secundum retrahentia, quæ sunt duo, poena futura, & separatio à Deo. Sed Magister distinguit timores secundum inclinationes ad malum, & secundum retractionem, non solum quantum ad motiva, sed etiam quantum ad status.

Sed eo quod mala times, corrigis te. Contra. Augustinus dicit (in Psal. cxviii. super illis verbis, *Conjige timore tuo carnes meas*) quod in timore servili manet voluntas peccandi. Ergo non corrigit se. Et dicendum, quod manet voluntas non absoluta, sed conditionata, quæ velleitas dicitur, ut scilicet peccaret, si impune liceret.

Sciendum tamen, quod uterque timor, scilicet servilis, & initialis, in Scripturæ diversis locis dicitur initium sapientiæ. Videtur hoc esse falsum: quia sapientia est perfectius donum quam timor, & ita timor non est principium ejus. Et dicendum, quod non est principium sicut creans essentiam ejus, sed sicut dispositio ad ipsam, à quo incipit motus in sapientiam perveniens.

DISTINCTIO XXXV.

Quomodo differunt sapientia, & scientia.

POST præmissa diligenter considerandum est, in quo differat sapientia à scientia. De hoc Augustinus ita ait Lib. XIV. de Trin. cap. 1., Philosophi disputantes de sapientia, diffiniunt eam dicentes: Sapientia est rerum humanarum, divinarumque scientia. Ego quoque utrumque rerum cognitionem, id est divinarum, & humanarum, & sapientiam, & scientiam dici posse non nego. Verum juxta distinctionem Apostoli qua dicit I. Corinth. xii. 9. Alii datur sermo sapientiæ, alii sermo scientiæ: illa diffinitio dividenda est, ut rerum divinarum cognitio sapientia proprie nuncupetur, humanarum vero cognitio proprie scientiæ nomen obtineat. Neque vero quidquid sciri ab homine potest in rebus humanis, ubi plurimum supervacua vanitatis, & noxiæ curiositatis est, huic scientiæ tribuo; sed illud tantum, quo fides saluberrima, quæ ad veram beatitudinem ducit, gignitur, nutritur, defenditur, roboratur: qua scientia non pollet fideles plurimi, quamvis polleant ipsa fide plurimum. Aliud est enim scire tantummodo quod homo credere debeat propter adipiscendam vitam beatam; aliud est scire quomodo hoc ipsum & piis optuletur, & contra impios defendatur: quæ proprio vocabulo appellatur scientia. De his quoque duabus virtutibus idem Augustinus differentiam inter eas assignans super Psalm. cxxxv. ait: „Distat sapientia à scientia, testante Sancto Job, qui quodammodo singula diffiniens ait cap. xxviii. 28. Sapientia est pietas; scientia vero est abstinere à malis. (4) Pietatem vero hoc loco posuit Dei cultum, quæ græce dicitur theologia. In III. Sent. Tom. III.

(1) Al. spiritualis. (2) Supple Gregorius. Al. loquimur. (3) Al. Cum autem Bada dixerit &c. (4) Ita Septuaginta. Vulgata: Ecce timor Domini ipse est sapientia, & recedere à malo intelligentia.